

MEDIATORIŲ VEIKLOS VERTINIMO KOMISIJOS 2024 M. PRIIMTŲ SPRENDIMŲ APŽVALGA

Mediatorių veiklos vertinimo komisijos veiklos teisiniai pagrindai ir kompetencija

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo (redakcija iki 2024-12-31) 28 str. 1 d., dėl mediatorių, kurie pažeidė šio įstatymo, Europos mediatorių elgesio kodekso ar kitų teisės aktų, reglamentuojančių mediacijos paslaugų teikimą, reikalavimus, veiklos asmenys gali teikti skundus (pranešimus) Mediatorių veiklos vertinimo komisijai (toliau – Komisija). Komisijos nuostatus ir personalinę sudėtį tvirtina teisingumo ministras.

Pagal Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo (redakcija iki 2024-12-31) Komisija, nustačiusi, kad mediatorius pažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, turi teisę priimti šiuos sprendimus:

- 1) pareikšti įspėjimą;
- 2) pareikšti viešą įspėjimą, apie kurį paskelbiama Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašė ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo mediatorių veiklos vertinimo komisijos sprendimo priėmimo dienos. Visuomenės informavimo tikslais šis viešas įspėjimas Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašė skelbiamas vienus metus nuo viešo įspėjimo paskelbimo dienos;
- 3) išbraukti mediatorių iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo.

Komisijos sprendimai gali būti skundžiami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Vadovaujantis Mediatorių veiklos vertinimo komisijos nuostatu, patvirtintu Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1R-289 (redakcija nuo 2025-01-01) 27 p. Mediatorių veiklos vertinimo komisija (toliau – Komisija) kasmet iki balandžio 1 dienos Mediatorių rūmų interneto svetainėje skelbia praėjusių metų Komisijos veiklos apžvalgą.

Komisijos sudėtis 2024 m.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2019 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. 1R-74 „Dėl Mediatorių veiklos vertinimo komisijos sudėties patvirtinimo“ ir jo vėlesniais pakeitimais, 2024 m. Komisiją sudarė:

Andžej Maciejewski - Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas (komisijos pirmininkas);

Reda Gabrilavičiūtė – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisės saugos politikos grupės Vyriausioji patarėja (komisijos pirmininko pavaduotoja);

Živilė Poželienė – Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos direktorė;

Virginija Žukienė - Lietuvos advokatūros advokatų tarybos Drausmės komiteto narė.

dr. Agnė Tvaronavičienė – Lietuvos mediatorių rūmų tarybos narė.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministras 2024 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. 1R-335 „Dėl Mediatorių veiklos vertinimo komisijos sudėties patvirtinimo“ sudarė naują komisiją. Šis įsakymas įsigaliojo 2025 m. sausio 1 d.

2024 m. Komisijos gauti ir išnagrinėti skundai

2024 m. Komisija gavo 10 skundų. Didžioji jų dauguma (8 skundai) buvo teikiami dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau – VGTPT) administruojamuose privalomosios mediacijos procesuose paskirtų mediatorių veiksmų. Vienas skundas buvo teiktas dėl privačioje privalomojoje mediacijoje paslaugas tekusio mediatoriaus veiksmų. Dar vienas skundas buvo pateiktas dėl VGTPT teisminėje mediacijoje paskirto mediatoriaus veiksmų.

Komisija 2024 m. 4 skundus tenkino ir pripažino, kad mediatorius teikdamas mediacijos paslaugas pažeidė mediacijos paslaugų teikimą reguliuojančių teisės aktų reikalavimus. Visais šiais atvejais mediatoriams buvo skirta švelniausia poveikio priemonė – įspėjimas. Likę 6 skundai buvo netenkinti.

1 lentelė. Duomenys apie gautus ir išnagrinėtus skundus 2024 m.

Nr.	Skundo gavimo data	Sprendimo priėmimo data	Mediacijos proceso tipas	Poveikio priemonė	Sprendimo skundimas teismui
1.	2024-02-05	2024-03-13	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT.	Netaikyta	Neskūsta
2.	2024-02-27	2024-03-22	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas privačiai	Netaikyta	Neskūsta
3.	2024-04-25	2024-05-20	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT	Netaikyta	Neskūsta
4.	2024-05-07	2024-06-05	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT	Įspėjimas	Apskūsta
5.	2024-05-13	2024-06-05	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT	Netaikyta	Neskūsta
6.	2024-06-18	2024-06-19	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas privačiai	Netaikyta	Neskūsta
7.	2024-07-10	2024-08-07	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT	Įspėjimas	Neskūsta
8.	2024-09-02	2024-09-30	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT	Įspėjimas	Neskūsta
9.	2024-09-23	2024-10-22	Privalomoji mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT	Netaikyta	Neskūsta
10.	2024-11-12	2024-12-18	Teisminė mediacija. Mediatorius paskirtas VGTPT.	Įspėjimas	Neskūsta

Vidutiniškai skundas Komisijoje 2024 m. buvo nagrinėjamas 26 kalendorines dienas. Tik vienas iš 10 priimtų Komisijos sprendimų buvo apskūstas Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka teismui, tačiau teismas Komisijos sprendimo nepanaikino.

2019-2024 m. gautų ir išnagrinėtų skundų dinamika

Sistemiškai vertinant kasmet Komisijos gaunamų skundų skaičių matyti, kad jis svyruoja nuo 5 iki 11 skundų per metus. 2024 m. lyginant su 2023 m. gautų skundų padidėjo dvigubai. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad lyginant 2024 m. ir 2025 m. gautų skundų skaičių, jis yra apylygis.

Pastebėtina, kad 2024 m. iš 10 sprendimų, tik 4 atvejais buvo taikytos poveikio priemonės (40 procentų). 2023 m. poveikio priemonės buvo taikytos iš 5 skundų net 4.

2 lentelė. Duomenis apie gautus ir išnagrinėtus skundus 2020-2024 m.

Metai	2020	2021	2022	2023	2024
Gauta skundų	7	9	11	5	10
Priimta sprendimų	7	9	16	4	10
Neskirta poveikio priemonių	6	4	12	0	6
Skirti įspėjimai	1	2	2	3	4
Skirti vieši įspėjimai	0	1	1	0	0
Skirtas pašalinimas iš mediatorių sąrašo	0	0	1	1	0
Atsisakyta svarstyti	0	2	0	1	0

2024 m. išnagrinėtų skundų santraukos

Komisijos 2024-03-13 sprendimas

Pateiktame skunde pareiškėjas nurodė, kad mediatorius mediacijos proceso metu buvo šališkas, vykusio telefoninio pokalbio metu nepagarbiai kalbėjo ir reikalavo tęsti mediacijos procesą bei sutikti su kitos pusės sąlygomis, vėliau išrašė pažymą dėl mediacijos pabaigos, neatsižvelgiant į tai, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje buvo pateiktas prašymas dėl mediatoriaus pakeitimo.

Komisija pripažino, kad mediatorius, nepažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Komisija pažymėjo, kad mediatorius pažymos apie mediacijos pabaigą išrašymo metu nebuvo nušalintas ar pakeistas, todėl vienai iš mediacijos šalių nusprendus pasitraukti iš mediacijos proceso, mediatorius turėjo teisę išrašyti pažymą apie mediacijos pabaigą, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 19 str. 1 d. 3 p.. Tokia mediatoriaus teisė, be kita ko, papildomai pateisinama ir ta aplinkybe, kad visuomet turi būti siekiama vengti beprasmiško mediacijos tęsimo. Siekiant aiškumo, mediatorius pažymoje apie mediacijos proceso pabaigą turėjo įvardinti tikslią mediacijos pabaigos priežastį ir nurodyti, kad mediacija baigta vienai iš jos šalių pasitraukus iš proceso. Siekiant apsaugoti proceso konfidencialumą mediatoriai nedetalizuoja to, kuri iš šalių pasitraukė.

Komisijos 2024-03-22 sprendimas

Pareiškėjas pateiktame skunde prašė įvertinti ar mediatorius nepažeidė mediatorių veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, susijusių su mediatoriaus nešališkumo trūkumu, netinkamu mediacijos proceso iniciavimu bei neteisėtu akto apie atsisakymą dalyvauti mediacijoje surašymu.

Komisija pripažino, kad mediatorius nepažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Komisija nustatė, kad mediatorius, gavęs vienos iš ginčo šalių prašymą vykdyti privalomąją mediaciją, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 21 str. 4 d., išsiuntė kitai ginčo šaliai pranešimą. Pastebėtina, kad nors ir siųstame pranešime nebuvo nurodyta tiksli informacija apie gautą prašymą dėl mediacijos vykdymo, terminas, per kurį turi būti pateiktas kitos ginčo šalies sutikimas ar nesutikimas dėl mediacijos vykdymo, iš pareiškėjo atstovo gauto elektroninio laiško matosi, kad jis sutiko vertinti pranešimą, kaip atitinkanti Mediacijos įstatymo 21 str. 4 d. įtvirtintus reikalavimus. Be to mediatorius išdavė pažymą laikydamasis Mediacijos įstatyme įtvirtinto termino reikalavimų.

Komisija taip pat pažymi, kad nei Mediacijos įstatyme nei Europos mediatorių kodekse nėra nurodyta, kad mediatoriaus kompetencijai būtų priskirta atlikti konkretaus tarp šalių kilusio ginčo vertinimą jurisdikcijos aspektu.

Komisijos 2024-05-20 sprendimas

Pareiškėjas skunde nurodė, kad su paskirtu mediatoriumi bandė susisiekti telefonu ne vieną kartą. Sulaukus mediatoriaus skambučio, kuris buvo nesuderintas, kreipėsi į mediatorių su prašymu dėl mediacijos vietos ir laiko nustatymo bei gyvo susitikimo suorganizavimo. Negavęs informacijos apie tolimesnį mediacijos procesą, susisiekė su mediatoriumi ir buvo informuotas, kad mediacija jau yra baigta.

Komisija pripažino, kad mediatorius, nepažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Komisija nustatė, kad mediatorius susisiekė su ginčo šalimis, supažindino jas su mediacijos procesu, mediatoriaus vaidmeniu jame, buvo pakankamai aktyvus, stengdamasis su ginčo šalimis suderinti visiems priimtina mediacijos laiką ir formą. Ginčo šalims nesuderinus tinkamos mediacijos formos, pabaigė procesą ir išdavė pažymą apie mediacijos pabaigą.

Komisija taip pat atkreipia dėmesį, kad bendravimas mediacijos procese neturi būti pakeičiamas telefoniniu tarpininkavimu, kuris nekuria prielaidų ginčo šalių viena kitos išklausymui, išgirdimui, jų tarpusavio diskusijai. Tuo atveju, jeigu ginčo šalims nepavyksta susitarti dėl joms tinkamos mediacijos formos, mediatorius gali pasiūlyti joms jo nuomone tinkamiausią būdą, tačiau jis turi būti aiškiai iškomunikuotas ir leidžiantis pilnai įgyvendinti mediacijai keliamus tikslus ir šio proceso principus.

Komisijos 2024-06-05 sprendimas

Pareiškėjas pateiktame skunde prašė įvertinti mediatoriaus neetišką ir žeminantį elgesį, atitinkamai taikyti atsakomybę. Kaip skunde nurodė pareiškėjas, mediatorius, nuotoliniu būdu vykusios mediacijos metu pareiškėjo atžvilgiu elgėsi šališkai, buvo neobjektyvus, nuolat pertraukinėjo, tildė, moralizavo, šaipėsi, buvo daromas psichologinis spaudimas.

Komisija nusprendė, kad mediatorius pažeidė Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 4 str. 2 d., Europos mediatorių kodekso 1.1, 2.2 ir 3.2 str. e įtvirtintus reikalavimus ir skyrė jam įspėjimą.

Komisijos nuomone, mediatorius būdamas savo srities profesionalu ir turėdamas atitinkamą kvalifikaciją, privalo vadovautis, vienu iš pagrindinių bendrųjų elgesio principų – pagarbos žmogui, atsižvelgiant į tai, jis turi dėti viskas galimas pastangas užmegzti kontaktą bei pelnyti abiejų ginčo šalių pasitikėjimą. Mediatorius privalo gerbti ginčo šalis, bendrauti mandagiai, dalykiškai, oficialiai, nevartoti žodžių ar formuluočių, dėl kurių gali kilti tam tikrų interpretacijų, dviprasmybių.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad bendravimas vienai šaliai esant su mediatoriumi vienoje patalpoje, kitai naudojantis vaizdo ryšio priemonėmis, gali sukelti sunkumų efektyviam mediatoriaus ir ginčo šalių tarpusavio ryšio užmezgimui, kuris yra labai svarbus mediacijos proceso sėkmei.

Komisijos 2024-06-05 sprendimas

Pareiškėjas skunde mediatoriaus netinkamą elgesį grindė leidimu kitai ginčo šaliai pasitraukti iš mediacijos proceso, nebetęsiant privalomosios mediacijos.

Komisija pripažino, kad mediatorius, nepažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Komisijos nuomone mediatorius dėjo pastangas užmegzti pradinius kontaktus su ginčo šalimis, su jomis susisiekė, suderino visiems priimtina mediacijos laiką ir formą, susitikimo metu supažindino šalis su mediacijos procesu, mediatoriaus vaidmeniu jame, buvo suderinęs antrojo mediacijos susitikimo datą ir laiką. Mediatorius pažymą apie mediacijos pabaigą išdavė vienai iš ginčo šalių raštu pareiškus norą pasitraukti iš mediacijos proceso. Tokia mediacijoje (įskaitant ir privalomąją mediaciją) dalyvaujančių ginčo šalių teisė įtvirtinta Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 15 str. 5 d., kuri nėra ir negali būti ribojama. Pažymėtina, kad mediatorius negali versti šalių tęsti dalyvavimą mediacijoje.

Komisijos 2024-06-19 sprendimas

Kaip skunde nurodė pareiškėjas, į mediatoriaus suorganizuotą mediacijos susitikimą atvyko kitos ginčo šalies advokatas apie kurio dalyvavimą mediatorius pareiškėjo nebuvo informavęs. Atsižvelgiant į tai pareiškėjas pasijautė apgautas ir buvo priverstas išeiti ir nedalyvauti tolimesniame mediacijos procese.

Komisija pripažino, kad mediatorius, nepažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Mediatorius dėjo pastangas užmegzti pradinius kontaktus, suorganizavo parengiamuosius susitikimus, buvo suderinęs bendro mediacijos susitikimo datą ir laiką. Į posėdį atvykus kitos ginčo šalies advokatu, apie kurio planus dalyvauti mediacijoje mediatorius nebuvo informuotas, jo neįleido ir apie jo atvykimą informavo pareiškėją, atsiklausė jo sutikimo dėl dalyvavimo mediacijos susitikimo metu.

Komisijos 2024-08-07 sprendimas

Pareiškėjas pateiktame skunde prašė įvertinti mediatoriaus veiksmus vertinant ginčo dalyką bei išduotos pažymos netinkamą turinį. Kaip pareiškėjas nurodė savo skunde, jis dėl netinkamos mediatoriaus kandidatūros pareiškė norą pasitraukti iš mediacijos proceso, tačiau mediatorius į šį pareiškėjo prašymą reagavo ne iš karto, o išrašytoje pažymoje dėl privalomosios mediacijos pabaigos, pareiškėjo nuomone, pateikė teiginius neatitinkančius faktinės situacijos.

Komisija nusprendė, kad mediatorius pažeidė Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 15 str. 2 d. ir Europos mediatorių kodekso 1.1 ir 3.1 d. įtvirtintus reikalavimus ir skyrė mediatoriui įspėjimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas iš mediacijos proceso privalumų yra jo greitumas. Privalomosios mediacijos trukmė nėra ribojama, tačiau akivaizdu, kad ji turi būti vykdoma per protingą terminą. Mediacija neturi tapti kliūtimi kreiptis dėl teisminės gynybos. Nagrinėjamu atveju Komisija sprendė, kad mediatorius nesistengė ilgą laiką susisiekti su pareiškėju, nerodė lyderystės ir iniciatyvos bandant suderinti mediacijos bendro susitikimo laiką ir formą, taip vilkindamas mediacijos procesą. Mediatorius matydamas, kad viena iš ginčo šalių neįsitraukia į mediacijos procesą, turėjo imtis aktyvesnių veiksmų ir nutraukti mediacijos procesą per protingą terminą, neturėjo laukti beveik šešis mėnesius, kol galiausiai surašė pažymą apie mediacijos pabaigą.

Komisija taip pat atkreipė dėmesį, kad mediatoriaus išrašytoje pažymoje yra pateikiama perteklinė informacija. Komisija pabrėžia, kad mediatoriaus parengtoje pažymoje turi būti atskleidžiama informacija apie ginčo esmę, lakoniškai ir nuasmenintai konstatuojama mediacijos pabaiga ir jos pagrindas, atsiribojama nuo teisinio ar asmeninio mediatoriaus ginčo įvertinimo.

Komisijos 2024-09-30 sprendimas

Pareiškėjas pateiktame skunde prašė įvertinti mediatoriaus elgesį bei mediatoriaus išduotos pažymos apie mediacijos pabaigą turinį, atitinkamai taikyti mediatoriui drausminę atsakomybę. Kaip skunde nurodė pareiškėjas, mediatoriaus veiksmai mediacijos metu pareiškėjui sukėlė itin neigiamas emocijas bei nemalonią patirtį. Jie taip pat sąlygojo jo sprendimą pasitraukti iš mediacijos proceso.

Komisija nusprendė, kad mediatorius pažeidė Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 15 str. 2 d., 17 str. 1 d. ir Europos mediatorių kodekso 1.1, 2.2 ir 4 str. įtvirtintus reikalavimus ir skyrė jam įspėjimą.

Mediatorius išduotoje pažymoje pateikė perteklinę informaciją, taip pažeisdamas vieną iš pamatinių mediacijos proceso principų – konfidencialumą. Komisija pažymi, kad pažymoje neturi būti atskleidžiama informacija apie ginčo esmę, šalių elgesį, tik lakoniškai ir nuasmenintai konstatuojama mediacijos pabaiga ir jos pagrindas atsiribojant nuo bet kokio asmeninio mediatoriaus ginčo įvertinimo. Taip pat pažymėtina, kad nors ir įstatymuose ir kituose teisės aktuose draudimo mediatoriui pažymoje nurodyti, kad viena iš šalių proceso metu elgėsi nesąžiningai, nėra, tokios informacijos pateikimas pažymoje galimas tik situacijose, kuriose yra pagrindas taikyti Mediacijos įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje numatytas išimtis iš mediacijos konfidencialumo principo.

Komisijos 2024-10-22 sprendimas

Kaip skunde nurodė pareiškėjas mediatorius medijuojant ginčą elgėsi neprofesionaliai, mediacijos susitikimo metu buvo šališkas, neobjektyviai elgėsi pareiškėjo atžvilgiu, ignoravo jam pareikštą nušalinimą ir nesiėmė tinkamų veiksmų siekiant užtikrinti teisėtą, tinkamą mediacijos procesą bei jo tęstinumą. Surašė pažymą apie mediacijos pabaigą nurodydamas melagingas aplinkybes joje.

Komisija pripažino, kad mediatorius, nepažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Komisija pažymi, kad aplinkybė, kai mediatorius mediacijos susitikimo metu siūlė galimus ginčo sprendimo variantus, nesudaro pagrindo konstatuoti mediatoriaus šališkumą.

Taip pat akcentuotina, kad esantis teisinis reguliavimas nenumato mediatoriui pareigos pačiam nusišalinti nuo mediacijos proceso šalių reikalavimu, jei mediatoriui pačiam nekyla abejonių dėl jo nešališkumo, taip pat nenumato mediatoriui pareigos kreiptis į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą dėl mediatoriaus pakeitimo konkrečiame ginče. Tokią teisę turi ginčo šalys, pageidaujant pakeisti mediatorių, nurodant aiškius mediatoriaus pakeitimo pagrindus ir motyvus.

Komisijos 2024-12-18 sprendimas

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba gavusi administracinio teismo nutartį, kurioje nurodoma, kad paskirtas mediatorius neinformavo teismo dėl kokių priežasčių mediacija nebuvo įvykdyta iki teismo nutartimi nurodytos datos, kreipėsi į Komisiją su prašymu įvertinti ar nebuvo pažeisti teisės aktai, reglamentuojantys mediacijos paslaugų teikimą, teikiant valstybės lėšomis apmokamas teisminės mediacijos paslaugas, reikalavimai.

Komisija nusprendė, kad mediatorius pažeidė Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 4 str. 3 d., Europos mediatorių kodekso 1.1 ir 3.1 d. ir Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 79¹ str. 4 d. ir 79 str. 3 d. įtvirtintus reikalavimus ir skyrė jam išpėjimą.

Mediatorius, būdamas savo srities profesionalu ir turėdamas atitinkamą kvalifikaciją, turi atitikti jam keliamus profesinių žinių reikalavimus. Komisijos nuomone, nors nagrinėjamu atveju, mediacijos procesui įtakos turėjo objektyvios priežastys (mediatoriaus sveikata, ilgas nedarbingumo laikotarpis), mediatoriui nesiėmus jokių veiksmų, t.y. neinformavus teismo, jį paskyrusios Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos, teisminės mediacijos šalių, kad negali vykdyti mediacijos dėl objektyvių priežasčių, mediacijos procesas buvo vilkinamas, taip atimant galimybę kitiems subjektams spręsti dėl mediatoriaus pakeitimo tikslingumo. Tai sudarė kliūtis mediacijos šalims per protingą terminą siekti mediacijos proceso tikslo – taikaus ginčo išsprendimo.